

Ujednání se Spojenci a Atlantická charta nám zaručují, že se do našich vnitřních poměrů a uspořádání příštího zřízení ve svobodné vlasti Spojenci plést nebudou, že je to věcí národa samotného. Je to hlavně Sovětský svaz, který toto zdůrazňuje. Je to smlouva z 12. prosince m. r., uzavřená naší zahraniční vládou a vládou SSSR. Jeho mocenské postavení nám potvrzuje a zaručuje, že bude dána širokým lidovým masám možnost mít přímou účast na příštím našem zřízení.

Předpoklad pro to je jen v boji! A v jednotě národa proti okupantům! Proto bojovou jednotu! Ještě jednou jednotu! A ještě jednou jednotu!

Rudé právo, květen 1944, čís. 6. — AÚD KSČ Praha. 1944/44.

[23]

1944, květen. Čechy. — Požadavky pracujících na úpravu poměrů v osvobozené republice, přetištěné v ilegálním komunistickém časopise „Předvoj“.

Požadavky pracujícího lidu,

kteřé nám zaslal NV jedné továrny, jež je nyní v majetku německé akciové společnosti:

⁴ Vytvoření národní jednoty zůstávalo stále základním předpokladem úspěšného národně osvobozovacího boje českého a slovenského lidu. Znovu to připomíná říjnové číslo ilegálního „Předvoje“ v článku „Jak sjednotit boj za osvobození“, z něhož vyjímáme:

„Rychlý vývoj situace klade před dělnickou třídu několik naléhavých otázek. Jedna z nich zní: Jak sjednotit boj za osvobození?

K tomu několik poznámek.

Dnešním útlakem trpí všechny třídy, ta víc, ta méně. Nejhlouběji je ohrožena třída dělnická a s ní všechny ostatní pracující třídy, protože jsou drceny v nacistických robotárnách, protože jsou zbaveny organizační základny, protože je ničen jejich kulturní vývoj a protože jejich práce a jejich utrpení je markantně obráceno proti nim samým: využívá se ho jen k dalšímu útlaku pracujících vrstev a bylo ho využito k válce proti SSSR, proti sovětským národům, jež jsou záštitou svobody malých národů a jejich pracujících vrstev.

Z toho plyne, že zatím co boj měšťanstva proti nacismu může být toliko částečně bojem za osvobození národa — pokud buržoasí nacismus brání ovládnutí a vykořisťování světa, bojuje i ona proti němu — boj dělnické třídy proti nacismu je naproti tomu bez zbytku bojem za osvobození celého národa. Proto jsou třídní zásady boje dělnické třídy nejlepšími zásadami boje národního a jedině na jejich podkladě je možno sjednotit ohromnou většinu národa. Dělnická třída musí tedy být v rámci národa předvojem boje proti nacismu, jako je jeho předvojem v rámci světa SSSR.

Jak a kdy se stává dělnická třída vskutku tímto předvojem? Když dovede prohloubit svou jednotu a své bojové metody, když se dovede postavit v čelo svých pracujících tříd a když umí pro národní boj podchytit všechny i jen chvílkově a částečně revoluční živly.

Boj proti nacismu sám má dvě stránky: politickou a vojenskou. Obě jsou navzájem neodlučitelné, třeba dnes pro nás se dere do popředí vojenská.

Politicky musí být tento boj charakterisován takto: Protože je bojem za osvobození pracujících vrstev především, netýká se jen české dělnické třídy, ale je s ním spojen boj všech národností a jejich dělnických tříd proti nacismu. Otázka skutečné národní svobody je otázkou nadnárodní, internacionální. Nemůže být tedy tento boj veden úzkoprsým nacionalistickým vyhlazovacím šovinismem. Ovšem dokud německá dělnická třída nedovede sama aktivně vystoupit proti nacismu a rozdrtit jej, musí plně nést důsledky války proti německým okupantům — jakákoliv smířlivost k jakékoliv formě fašismu je naprosto vyloučena. Česká dělnická třída může a musí v zájmu národa, v zájmu boje proti nacismu a v zájmu revoluce spolupracovat i s proudy „pouze šovinistickými“, totiž využívat jich a snažit se je převést v proud skutečného národního osvobozovacího boje, vedeného předvojem dělnické třídy.

Vojensky může být boj proti nacismu veden úspěšně jen tehdy, bude-li naprosto jednotný, všennárodní. Pokud šovinista podporuje toto úsilí, pokud měšťák podporuje aktivně národní odboj, je i jeho boj bojem revolučním. Pokud dělník „socialista“ či „komunista“ toto úsilí brzdí, je činitelem protinárodním a kontrarevolučním zároveň.

Police české dělnické třídy je za těchto okolností zvláště důležitá, protože se její boj odehrává na území, na němž se složitě proplétají otázky národní a třídní. O to dokonalejší musí být linie a taktika jejího boje proti nacismu.“ (Předvoj, říjen 1944. — AÚD KSČ Praha. 1944/39.)

1. Odstranění a potrestání německých fašistů a jejich pomahačů a zabavení jejich jmění.
2. Zrušení akciové společnosti a všech práv nynějších i bývalých akcionářů bez náhrady na odškodnění.
3. Zrušení všech právních rozdílů mezi zaměstnanci. Zákaz jednostranného tykání podřízeným.
4. Zrušení velkých platových rozdílů.
5. Stejně nemocenské a pensijní pojištění pro všechny zaměstnance.
6. Nárok na stejnou placenou dovolenou pro všechny zaměstnance (čtyřnedělní), na delší dovolenou pro zvláště těžce pracující.
7. 7hodinový pracovní den bez zkrácení mezd.
8. Zabezpečení zásobování zaměstnanců pomocí rozšířené a zlepšené služby závodní kuchyně.
9. Vytvoření ozbrojené lidové gardy na ochranu podniku.
10. Převedení podniku do rukou pracujícího lidu pod správou NV, zvoleného všemi zaměstnanci.¹

Předvoj, květen 1944. — AÚD KSČ Praha. 1944/39. Cykl.

[24]

1944, 17. květen. Londýn. — *Definice Národní fronty a socialistického bloku schválené na 10. poradě skupiny československých socialistů jako jejich stanovisko pro jednání v bloku socialistických stran.*¹

¹ O smýšlení dělnictva v českých zemích podal svědectví mladý komunista, kterému se podařilo uprchnout z tzv. Protektorátu na Slovensko. Ve své zprávě zaslané v druhé polovině roku 1944 moskevskému vedení KSČ, píše mimo jiné:

„Mezi dělníky panovalo všeobecné přesvědčení, že po této válce musí nastoupit takový řád, který by zlepšil sociální poměry, který by zamezil, aby jedni žili z práce druhých a který by znemožnil vznik nových krísí a válek. Sestátnění velkopodniků, dolů a drah a dělnická kontrola závodů byly všeobecně uznávány ...

Nejčastější otázky, které kladli dělníci: kdy a jak zřídit dělnické rady, kdy převzít vedení závodů, co se stane s rodinami partyzánů, mají partyzáni postupovat s frontou anebo čekat na ni, co se stane s majetkem těch dělníků, kteří mají své hospodářství, jak bude řešena zemědělská otázka. Při dotazech, co žádají od nového řádu, byly nejčastější odpovědi: upravit rozdíl mezi platy specialistů a pomocných dělníků, dát stálý plat učňům, zvýšit starobní a invalidní pojištění, bezpečnostní opatření při práci, lékařský dozor v továrnách, prodloužení dovolených, zajištění lepšího bydlení.“ (AÚV KSČ Praha.)

¹ Autorem obou těchto definicí byl Fr. Uhlíř. Podle usnesení velikonoční schůze bloku socialistických stran měli československý socialista Uhlíř a komunista Laštovička vypracovat návrh definice pojmů Blok a Národní fronta. Uhlíř sdělil na poradě skupiny čs. socialistů o svém jednání s Laštovičkou: „... že zatím co on připravil definici soc. bloku a nár. fronty s hlediska našich zahraničně-politických potřeb, Laštovička definuje tyto pojmy především s hlediska budoucího politického vývoje doma, což podle Uhlířova soudu nebylo předmětem jednání soc. bloku. Přítomní s Uhlířovým stanoviskem souhlasí a usnášejí se na tom, že my nemůžeme předbíhat, ani nějakými klausulemi zavazovat politicky náš lid doma a že proto je možno hovořit jen o soc. bloku a o nár. frontě zde v zahraničí. Je věcí národa doma, jak si politické věci upraví, zda se přikloní ke koncepci bloku, či ke koncepci národní fronty, či ke koncepci jiné.“ (Ze zápisu o 10. poradě skupiny československých socialistů v Londýně — AÚD KSČ Praha, f. 38, inv. j. 210, str. 126—127.)

Z těchto formulací vyplývá, že Národní fronta i Blok byly v této době pro československé socialisty pouze přechodnými formacemi, jejichž existence se měla v podstatě skončit s emigrací. Pro domov je již nepředvídali.

O tom, že v pojetí československých socialistů nebyl blok socialistických stran potřebný natrvalo, svědčí i výroky dr. Stránského z této rady: „My jsme zdůraznili ihned na počátku ve svém dopise čs. komunistům, že vidíme hlavní účel vytvoření soc. bloku v tom, aby se jeho pomocí vybudovala skutečná národní fronta. Proto my vidíme v soc. bloku prostředek k národní frontě ... Musíme se snažit o to, abychom sice mluvili v bloku o všem, ale nebudeme se fixovat na žádné stanovisko, týkající se čs. státního zřízení.“ (AÚD KSČ Praha, f. 38, inv. j. 210, str. 130; též B. Laštovička, V Londýně za války, str. 354.)

Bylo jen přirozené, že při této koncepci bloku socialistických stran se českoslovenští socialisté po celý rok 1944 snažili práci bloku spíše umrtvovat zanášením různých partajnických třenic než rozvíjet v důsledně lidově revolučním duchu. Blok tří stran přestal prakticky dočasně vyvíjet jakoukoliv činnost.